DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

den 18 december 2008 *

I mål C-349/07,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, framställd av Supremo Tribunal Administrativo (Portugal) genom beslut av den 12 juni 2007, som inkom till domstolen den 27 juli 2007, i målet

Sopropé – Organizações de Calçado, L^da^

mot

Fazenda Pública,

ytterligare deltagare i rättegången:

Ministério Público,

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden C.W.A. Timmermans, avdelningsordföranden J.-C. Bonichot (referent) samt domarna K. Schiemann, P. Kūris och L. Bay Larsen,

* Rättegångsspråk: portugisiska.

generaladvokat: V. Trstenjak,
justitiesekreterare: M. Ferreira,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Sopropé – Organizações de Calçado, L^{da}, genom A. Caneira, advogado,

— Portugals regering, genom H. Ventura, C. Guerra Santos och L. Fernandes, samtliga i egenskap av ombud,

— Italiens regering, genom I.M. Braguglia, i egenskap av ombud, biträdd av G. Albenzio, avvocato dello Stato,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom S. Schønberg och P. Guerra e Andrade, båda i egenskap av ombud,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 2 oktober 2008,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av principen om iakttagande av rätten till försvar.

2 Begäran har framställts i ett mål mellan bolaget Sopropé – Organizações de Calçado L[da] (nedan kallat Sopropé) och Fazenda Pública (det portugisiska statsverket), avseende en begäran om uppbörd i efterhand av en tullskuld som fastställts efter en kontroll av ursprunget för varor som hade importerats till Portugal av samma bolag mellan åren 2000 och 2002.

Tillämpliga bestämmelser

Gemenskapsbestämmelserna

3 Rådets förordning (EEG) nr 2913/92 av den 12 oktober 1992 om inrättandet av en tullkodex för gemenskapen (EGT L 302, s. 1; svensk specialutgåva, område 2, volym 16,

s. 4) har ändrats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2700/2000 av den 16 november 2000 (EGT L 311, s. 17) (nedan kallad tullkodexen).

4 Artiklarna 217–232 i kapitel 3 i avdelning VII i tullkodexen avser uppbörd av tullskulden.

5 I artikel 221.1 i tullkodexen föreskrivs följande:

”Gäldenären skall på lämpligt sätt underrättas om tullbeloppet så snart detta bokförts.”

6 Artikel 222.1 a i tullkodexen har följande lydelse:

”1. Tullbelopp om vilka underrättelse lämnats enligt artikel 221 skall betalas av gäldenären inom följande tidsfrister:

a) Om personen i fråga inte är berättigad till någon av de betalningslättnader som fastställs i artikel 224–229, skall betalning erläggas inom föreskriven tid.

Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 244 andra stycket, skall tidsfristen inte överskrida tio dagar från det att gäldenären underrättades om det tullbelopp som han är skyldig och, vid sammanföring av flera bokföringsposter enligt de villkor som fastställs i artikel 218.1 andra stycket, skall tidsfristen fastställas så att gäldenären inte erhåller längre tidsfrist för betalningen än om han hade beviljats anstånd med betalningen.

…”

7 Bestämmelserna i artiklarna 243–246 i avdelning VIII i tullkodexen avser rätten till överklagande.

8 A rtikel 245 i tullkodexen har följande lydelse:

”De närmare bestämmelserna om överklagande skall fastställas av medlemsstaterna.”

Den nationella lagstiftningen

9 I den portugisiska allmänna lagen om skatter och avgifter (nedan kallad den allmänna lagen om skatter och avgifter) som antogs genom lagdekret nr 398/98 av den 12 december 1998, föreskrivs uttryckligen principen om deltagande i förfarandet för skattekontroll. Denna princip föreskrivs i artikel 267 i Republiken Portugals

konstitution samt, med avseende på det administrativa förfarandet, i artikel 100 och följande artiklar i lagen om administrativt förfarande.

10 Artikel 60 i den allmänna lagen om skatter och avgifter, i den version som är tillämplig på de faktiska omständigheterna i förevarande fall, har följande lydelse:

”1. Skatt- och avgiftsskyldiga ska, om inte annat föreskrivs i lag, delta vid utformandet av beslut som avser dem på ett av följande sätt:

a) utövande av rätten att yttra sig före uppbörden;

…

e) utövande av rätten att yttra sig före antagandet av den promemoria som upprättats av skattemyndigheten efter en skattekontroll.

…

4. Rätten att yttra sig ska utövas inom en tidsfrist som skattemyndigheten fastställer genom skrivelse som i detta avseende skickas som rekommenderat brev till den avgiftsskyldiges skatterättsliga hemvist.

…

6. Den tidsfrist inom vilken rätten att yttra sig ska utövas muntligen eller skriftligen, kan inte understiga åtta dagar eller överstiga femton dagar.

… ”

11 Tilläggsbestämmelserna om förfarandet för skattekontroll antogs genom lagdekret nr 413/98 av den 31 december 1998.

12 Artikel 60 i det nämnda lagdekretet, som avser rätten att yttra sig under förfarandet, har följande lydelse:

”1. Efter det att skattekontrollen har avslutats och så snart denna har gett upphov till beslut om uppbörd eller till beslut om skatt som är till men för den enhet som är föremål för kontrollen, ska förslaget till beslut i promemorian, i vilken dessa beslut samt deras motivering anges, delges den nämnda enheten inom tio dagar.

2. Vid delgivningen ska en tidsfrist på mellan åtta och femton dagar anges för att möjliggöra för den enhet som är föremål för kontrollen att yttra sig över det nämnda förslaget till beslut.

3. Den enhet som är föremål för kontrollen kan yttra sig skriftligen eller muntligen. I det sistnämnda fallet ska yttrandet antecknas i akten.

4. Den slutliga promemorian upprättas inom tio dagar efter det att de yttranden som avses i föregående punkt har avgetts."

Tvisten vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

13 Sopropé är ett portugisiskt företag som säljer skor som har importerats från Asien. Tvisten vid den nationella domstolen avser 52 importtransaktioner avseende skor. Skorna hade deklarerats som härrörande från Kambodja och kom på grund av sitt påstådda ursprung att vara föremål för en förmånsbehandling i tullhänseende enligt de allmänna tullförmånerna under en period på två och ett halvt år, från år 2000 till mitten av år 2002.

14 I början av år 2003 genomförde ledningen för den portugisiska tullens avdelning för bekämpning av bedrägeri, inom ramen för ett uppdrag avseende samarbete mellan myndigheter som Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf), vilken tillhör kommissionen, hade tagit initiativ till en kontroll för att undersöka ursprunget för skor som importerades från Asien.

15 De kontroller som tullmyndigheten genomförde hos Sopropé inleddes den 14 februari 2003. De portugisiska myndigheterna ansåg på grundval av dessa kontroller att de ovan nämnda 52 fallen av import hade företagits genom uppvisande av förfalskade ursprungsintyg och transporthandlingar.

16 Tullmyndigheten fann att de importerade varorna saknade ursprung som medför förmånsbehandling och att de därför inte omfattades av de allmänna tullförmånerna. De fann även att den tullsats som var tillämplig på varor från tredjeland följaktligen skulle tillämpas på varorna.

17 Sopropé upplystes den 3 juli 2003 om att bolaget kunde utöva sin rätt att yttra sig i förväg avseende förslaget till den promemoria som upprättas efter skattekontroll och dess bilagor, inom en tidsfrist på åtta dagar, med stöd av artikel 60 i den allmänna lagen om skatter och avgifter. Bolaget utövade denna rätt den 11 juli 2003.

18 Tullmyndigheten ansåg att Sopropé inte hade tillfört någon ny uppgift som kunde ändra förslaget till promemoria och underrättade därför Sopropé genom skrivelse av den 16 juli 2003, vilken mottogs av bolaget nästföljande dag, om att det enligt artikel 222 i tullkodexen förfogade över en tidsfrist på tio dagar för att betala de tullar som det var skyldigt. Dessa tullar uppgick till ett belopp av 212 684,98 euro, ökat med 36 757,99 euro i mervärdesskatt och 19,30 euro i dröjsmålsränta, det vill säga totalt 249 462,27 euro.

19 Mellan delgivningen av upplysningen om rätten att yttra sig och delgivningen av kravet på betalning gick tretton dagar.

20 Sopropé betalade inte inom den föreskrivna tidsfristen den tullskuld som bolaget hade delgetts. Bolaget väckte den 8 september 2003 talan vid Tribunal Administrativo e Fiscal i Lissabon, och gjorde bland annat gällande att principen om iakttagande av rätten till försvar hade åsidosatts, med anledning av att den tidsfrist som bolaget hade beviljats för att yttra sig var otillräcklig. Tribunal Administrativo e Fiscal i Lissabon ansåg likväl att beslutet om uppbörd var berättigat, eftersom det inte hade lagts fram någon bevisning som kunde ifrågasätta det beslutet. Den domstolen ansåg även att rätten till försvar hade iakttagits, eftersom skyldigheten att ge en gäldenär tillfälle att yttra sig innan beslut fattas, såsom den definieras i den allmänna skattelagen, hade fullgjorts och reglerna för skattekontroll hade följts.

21 Sopropé överklagade den domen till Supremo Tribunal Administrativo och gjorde bland annat gällande att domstolen i första instans inte på ett riktigt sätt hade tillämpat rätten till försvar såsom den säkerställs enligt gemenskapsrätten.

22 Det är inom ramen för detta överklagande som Supremo Tribunal Administrativo beslutade att vilandeförklara målet och hänskjuta följande tolkningsfrågor till domstolen:

”1) Är den tidsfrist på mellan åtta och femton dagar som föreskrivs i artikel 60.6 i den allmänna lagen om skatter och avgifter och i artikel 60.2 i tilläggsbestämmelserna om förfarandet för skattekontroll, som godkänts genom lagdekret nr 413/98 av den 31 december 1998, inom vilken den skatt- eller avgiftsskyldige kan utöva sin rätt att yttra sig muntligen eller skriftligen, förenlig med principen om rätten till försvar?

2) Kan en tidsfrist på tretton dagar, räknad från och med att tullmyndigheten delgett en importör i gemenskapen (i detta fall ett litet portugisiskt skoföretag) att vederbörande skulle yttra sig inom åtta dagar, till och med dagen för delgivning av

ett krav på att inom tio dagar betala av importtullar rörande 52 importtransaktioner avseende skor från Fjärran östern enligt de allmänna tullförmånerna, vilka ägt rum under två och ett halvt år (från år 2000 till mitten av år 2002), anses utgöra en rimlig tidsfrist med avseende på importörens rätt till försvar?"

Prövning av tolkningsfrågorna

23 Den hänskjutande domstolen vill med dessa två frågor, som ska prövas i ett sammanhang, få klarhet i huruvida en tidsfrist på åtta dagar som har beviljats ett företag för att detta ska kunna yttra sig avseende ett förslag till beslut om uppbörd i efterhand av importtullar med ett belopp på 249 462,27 euro, avseende 52 fall av import av varor som ägde rum inom en tidsperiod på två och ett halvt år, uppfyller de krav som ställs enligt gemenskapsrätten, och särskilt de krav som ställs enligt den allmänna principen om iakttagande av rätten till försvar, när beslutet om uppbörd fattades av den aktuella myndigheten fem dagar efter det att denna tidsfrist löpt ut.

Yttranden som inkommit till domstolen

24 Sökanden vid målet i den nationella domstolen har påpekat att det framgår av domstolens rättspraxis att det enligt principen om iakttagande av rätten till försvar krävs att varje person, avseende vilken det är avsett att fatta ett beslut som går denna

person emot, har getts tillfälle att yttra sig på ett meningsfullt sätt (se, bland annat, dom av den 24 oktober 1996 i mål C-32/95 P, kommissionen mot Lisrestal m.fl., REG 1996, s. I-5373, punkt 21; av den 21 september 2000 i mål C-462/98 P, Mediocurso mot kommissionen, REG 2000, s. I-7183, punkt 36, och av den 12 december 2002 i mål C-395/00, Cipriani, REG 2002, s. I-11877, punkt 51).

25 Sopropé har därefter gjort gällande att en tidsfrist såsom den som en importör beviljas enligt den allmänna lagen om skatter och avgifter för att utöva sin rätt att yttra sig, endast kan anses vara förenlig med principen om iakttagande av rätten till försvar, om vederbörande har getts tillfälle att yttra sig på ett meningsfullt sätt. Sopropé anser att under sådana förhållanden som dem som förelåg i målet vid den nationella domstolen var den tidsfrist som bolaget hade beviljats inte tillräcklig.

26 Republiken Portugal har gjort gällande att principen om iakttagande av rätten till försvar inte är tillämplig på det förfarande om möjlighet att yttra sig innan beslut fattas som föreskrivs i den allmänna lagen om skatter och avgifter. Detta förfarande är i själva verket uttryck för principen om deltagande i beslutsförfarandet, och inte för rätten att överklaga. Det framgår dessutom av domstolens rättspraxis och bland annat av dom av den 2 oktober 2003 i mål C-176/99 P, ARBED mot kommissionen (REG 2003, s. I-10687), att principen om rätten att yttra sig innan beslut fattas endast omfattas av rätten till försvar när det är fråga om ett sanktionsförfarande, vilket inte är fallet i målet vid den nationella domstolen. Republiken Portugal anser följaktligen att den tidsfrist som föreskrivs i artikel 60 i den allmänna lagen om skatter och avgifter, inte kan bedömas mot bakgrund av principen om rätten till försvar. Den kan således inte anses vara orimlig i den mån den enbart utgör ett tillägg till olika sätt att överklaga ett beslut om påförande av skatt och den, därmed, förstärker den faktiska möjligheten att utöva rätten till försvar.

27 Republiken Portugal har tillagt att för det fall domstolen skulle anse att rätten till försvar är tillämplig på det förfarande om yttrande innan beslut fattas, som föreskrivs i den allmänna lagen om skatter och avgifter, är den omtvistade tidsfristen förenlig med gemenskapsrätten så snart den inte utgör ett åsidosättande av likvärdighetsprincipen och effektivitetsprincipen (se, bland annat, dom av den 17 juni 2004 i mål C-30/02, Recheio – Cash & Carry, REG 2004, s. I-6051). Enligt den medlemsstaten iakttas likvärdighetsprincipen i den mån det i den allmänna lagen om skatter och avgifter föreskrivs en identisk tidsfrist för alla typer av taxeringsbeslut, oavsett om de har fattats

med stöd av nationell rätt eller gemenskapsrätt. Det ankommer på den nationella domstolen att pröva huruvida effektivitetsprincipen har iakttagits.

28 Republiken Italien har påpekat att det i tullkodexen inte ens föreskrivs att en gäldenär ska beredas tillfälle att yttra sig innan det beslutas om uppbörd av dennes tullskuld. Republiken Italien har, med stöd av artikel 245 i tullkodexen, gjort gällande att bestämmelserna avseende genomförande av förfarandet för överklagande omfattas av medlemsstaternas behörighet. Den anser följaktligen att domstolen enbart bör bekräfta principen om rätten för en ekonomisk aktör att yttra sig, både under det administrativa förfarandet och under domstolsförfarandet, i överensstämmelse med den nationella lagstiftningen.

29 Europeiska gemenskapernas kommission har påpekat att det framgår av domstolens rättspraxis att det följer av rätten till försvar att den till vilken ett beslut som påtagligt påverkar vederbörandes intressen är riktat, har rätt att yttra sig, det vill säga att på ett meningsfullt sätt framföra sina synpunkter, vilket kräver att denne beviljas en rimlig tidsfrist för att lägga fram sina synpunkter (se, bland annat, dom av den 14 juli 1972, i mål 55/69, Cassella Farbwerke Mainkur, REG 1972, s. 887, av den 29 juni 1994 i mål C-135/92, Fiskano mot kommissionen, REG 1994, s. I-2885, och av den 13 september 2007 i de förenade målen C-439/05 P och C-454/05 P, Land Oberösterreich och Österrike mot kommissionen, REG 2007, s. I-7141).

30 Kommissionen har konstaterat att de beslut om uppbörd som fattas med stöd av tullkodexen kan påverka importörers intressen påtagligt, såsom är fallet med sökanden i målet vid den nationella domstolen. Rätten till försvar måste följaktligen säkerställas av medlemsstaterna vid genomförande av de bestämmelser i den nämnda kodexen som avser förfarandena för uppbörd av tullskulderna, även om denna inte innehåller någon bestämmelse avseende rätten att yttra sig.

31 Kommissionen konstaterar mot denna bakgrund att en sådan tidsfrist som den som avses i den allmänna lagen om skatter och avgifter är förenlig med principen om rätten att yttra sig, om de personer vars intressen påverkas påtagligt av de beslut som har fattats inom ramen för gemenskapsrätten, har möjlighet att på ett verkningsfullt sätt framföra sina synpunkter.

32 Enligt kommissionen ankommer det på den nationella domstolen att, efter en helhetsbedömning av de omständigheter som ligger till grund för målet vid den nationella domstolen, avgöra huruvida villkoren som uppställs avseende iakttagandet av rätten till försvar är uppfyllda, med hänsyn till såväl gemenskapsrätten som den nationella rätten. Kommissionen anser att den nationella domstolen, vid sin prövning av huruvida rätten att yttra sig har iakttagits, kan hämta inspiration från de kriterier som kan uppställas utifrån domstolens rättspraxis, nämligen syftet med de tillämpliga gemenskapsreglerna, de faktiska omständigheternas komplexitet och beslutets underliggande motivering, frågan huruvida den rättsliga bakgrunden är komplicerad, den eventuella möjligheten att begära en förlängning av den föreskrivna tidsfristen och, slutligen, möjligheten att inkomma med kompletterande yttranden.

Domstolens svar

33 De grundläggande rättigheterna utgör en integrerad del av de allmänna rättsprinciper vars efterlevnad domstolen ska säkerställa. Domstolen utgår därvid från medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner samt från den vägledning som ges i de folkrättsliga dokument angående skydd för de mänskliga rättigheterna som medlemsstaterna varit med om att utarbeta eller har tillträtt (se, bland annat, dom av den 6 mars 2001 i mål C-274/99 P, Connolly mot kommissionen, REG 2001, s. I-1611, punkt 37).

34 Det följer även av domstolens fasta rättspraxis att domstolen, då nationella bestämmelser omfattas av gemenskapsrättens tillämpningsområde och förhandsavgörande har begärts, ska tillhandahålla samtliga uppgifter om tolkningen som den nationella domstolen behöver för att kunna avgöra huruvida dessa bestämmelser är förenliga med de grundläggande rättigheter vars iakttagande domstolen säkerställer

(se, bland annat, dom av den 18 juni 1991 i mål C-260/89, ERT, REG 1991, s. I-2925, punkt 42; svensk specialutgåva, volym 11, s. 209, och av den 4 oktober 1991 i mål C-159/90, Society for the Protection of Unborn Children Ireland, REG 1991, s. I-4685, punkt 31; svensk specialutgåva, volym 11, s. 19).

35 Eftersom tolkningsfrågorna avser de närmare föreskrifterna om hur de nationella myndigheterna ska tillämpa gemenskapens tullkodex, är domstolen behörig att till den hänskjutande domstolen lämna alla uppgifter om tolkningen som är nödvändiga för att den domstolen ska kunna avgöra huruvida den nationella lagstiftningen i fråga är förenlig med de grundläggande rättigheter vars iakttagande domstolen säkerställer.

36 Iakttagande av rätten till försvar utgör en allmän gemenskapsrättslig princip som är tillämplig så snart myndigheterna avser att vidta en åtgärd gentemot en person som går denne emot.

37 Personer till vilka ett beslut som påtagligt påverkar deras intressen riktas ska, med stöd av denna princip, ges möjlighet att på ett meningsfullt sätt framföra sina synpunkter med avseende på de uppgifter som myndigheten avser att lägga till grund för sitt beslut. De ska i detta avseende beredas en tillräcklig tidsfrist (se, bland annat, domarna i de ovan nämnda målen kommissionen mot Lisrestal m.fl., punkt 21, och Mediocurso mot kommissionen, punkt 36).

38 Denna skyldighet åvilar myndigheterna i medlemsstaterna när de fattar beslut som faller inom gemenskapsrättens tillämpningsområde, även om något sådant krav avseende förfarandet inte uttryckligen föreskrivs i gemenskapsrätten. Domstolen påpekar med avseende på den principens genomförande, och särskilt med avseende på tidsfristerna för utövande av rätten till försvar, att när dessa inte fastställs enligt gemenskapsrätten, vilket är fallet i målet vid den nationella domstolen, omfattas de av nationell rätt, i den mån som de är av samma slag som dem som gäller för enskilda eller företag i jämförbara situationer som omfattas av nationell rätt, och i den mån som de

inte innebär att det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt att utöva den rätt till försvar som följer av gemenskapens rättsordning.

39 Den nationella domstolen undrar, med avseende på principen om iakttagande av rätten till försvar, dels huruvida en sådan allmän tidsfrist på mellan åtta och femton dagar som föreskrivs som huvudregel i den nationella rätten för att möjliggöra för den avgiftsskyldige att utöva sin rätt att yttra sig är tillräcklig, dels huruvida den tidsperiod på tretton dagar som förlöpte mellan den tidpunkt då Sopropé bereddes tillfälle att yttra sig och det datum då beslutet om uppbörd fattades, mot bakgrund av omständigheterna i målet vid den nationella domstolen, uppfyller de krav som ställs enligt den nämnda principen.

40 Domstolen påpekar med avseende på den första frågeställningen att det är vanligt och för övrigt lämpligt att, med avseende på ett stort antal förefintliga administrativa förfaranden, fastställa allmänna regler om tidsfrister i nationell lagstiftning. Fastställande av sådana regler innebär även ett iakttagande av likvärdighetsprincipen. Det ankommer på medlemsstaterna att, med avseende på nationell lagstiftning som omfattas av gemenskapsrättens tillämpningsområde, fastställa tidsfrister som, bland annat, speglar den betydelse ett beslut kommer att ha för de berörda, förfarandenas och den tillämpliga lagstiftningens grad av komplexitet, antalet personer som kan komma att beröras av beslutet samt andra allmänna eller enskilda intressen som ska beaktas.

41 Med avseende på uppbörd i efterhand av importtullar, anser domstolen att en tidsfrist som möjliggör för den avgiftsskyldige att yttra sig, som inte får understiga åtta dagar eller överstiga femton dagar, i princip inte innebär att det blir praktiskt omöjligt eller orimligt svårt att utöva rättigheter enligt gemenskapens rättsordning. Enligt den tillämpliga gemenskapsrättsliga lagstiftningen måste dessa företag i kontrollsyfte kunna styrka att samtliga transaktioner som de har genomfört är giltiga. Med hänsyn till

Europeiska gemenskapens allmänna intresse, och särskilt intresset av att uppbörd av dess egna intäkter ska ske så snart som möjligt, krävs det att kontrollerna kan utföras skyndsamt och effektivt.

42 Sökanden i målet vid den nationella domstolen har emellertid gjort gällande vid den domstolen att denne inte hade beviljats en tidsfrist på åtta dagar för att yttra sig och att beslutet om uppbörd hade fattats endast tretton dagar efter det att denne hade ombetts yttra sig. Det är av denna anledning som den hänskjutande domstolen har begärt att domstolen ska precisera huruvida sådana tidsfrister är förenliga med gemenskapsrätten.

43 Om domstolen enligt artikel 234 EG saknar behörighet att tillämpa en gemenskapsrättslig bestämmelse i en bestämd tvist, och således att pröva en bestämmelse i nationell rätt mot bakgrund av den gemenskapsrättsliga bestämmelsen, kan den emellertid, inom ramen för det samarbete mellan domstolar som har inrättats genom nämnda artikel, med utgångspunkt i handlingarna i målet tillhandahålla samtliga uppgifter om gemenskapsrättens tolkning som den nationella domstolen kan behöva för att bedöma verkningarna av denna bestämmelse (dom av den 8 december 1987 i mål 20/87, Gauchard, REG 1987, s. 4879, punkt 5; av den 5 mars 2002 i de förenade målen C-515/99, C-519/99–524/99 och C-526/99–540/99, Reisch m.fl., REG 2002, s. I-2157, punkt 22, och av den 11 september 2003 i mål C-6/01, Anomar m.fl., REG 2003, s. I-8621, punkt 37).

44 När tidsfristen för berörda att yttra sig enligt nationell lagstiftning fastställs som ett tidsintervall, vilket är för handen i förevarande fall med den tillämpliga portugisiska lagstiftningen, ankommer det på den nationella domstolen att se till att den tidsfrist som myndigheterna sålunda har fastställt i det enskilda fallet motsvarar den särskilda situation i vilken personen eller företaget i fråga befinner sig, och att tidsfristen har gjort det möjligt för den berörde att utöva sin rätt till försvar med iakttagande av effektivitetsprincipen. Det ankommer i detta fall på den nationella domstolen att i vederbörlig ordning beakta omständigheterna i målet. Med avseende på import från

länder i Asien kan sådana omständigheter som de aktuella transaktionernas komplexitet, avståndet eller kvaliteten på de traditionella förbindelser som upprätthålls med behöriga lokala myndigheter vara av betydelse. Företagets storlek och huruvida det har återkommande handelsförbindelser med landet i fråga ska även beaktas.

45 Sådana kontroller som dem som avses i målet vid den nationella domstolen utgör en helhet. Ett förfarande för kontroll som varar flera månader, och som omfattar undersökningar på plats och förhör med det berörda företagets företrädare vars yttranden tas in i akten, kan således ge stöd för en presumtion att det nämnda företaget kände till anledningen till kontrollen och de faktiska omständigheter som läggs företaget till last.

46 Sådana omständigheter, vilka kan göra det möjligt att slå fast att det berörda företaget har hörts med fullständig kännedom om omständigheterna under förfarandet för kontroll, ska även tas i beaktande.

47 Det ankommer på den nationella domstol som ska avgöra målet att, med hänsyn till bland annat dessa olika bedömningsgrunder, pröva huruvida den tidsfrist som har beviljats av den behöriga myndigheten, och som befinner sig inom det intervall som föreskrivs i den nationella lagstiftningen, uppfyller de ovan angivna kraven enligt gemenskapsrätten.

48 Med avseende på frågan hur den omständigheten att det beslut som är tvistigt i målet vid den nationella domstolen fattades tretton dagar efter det att företaget hade underrättats om att det hade åtta dagar på sig att inkomma med sitt yttrande påverkar detta beslut, lämnar domstolen följande förtydliganden.

49 Regeln, enligt vilken den till vilken ett beslut som går denne emot är riktat ska ges möjlighet att yttra sig innan beslutet fattas, syftar till att bereda den behöriga myndigheten tillfälle att på ett meningsfullt sätt beakta samtliga relevanta uppgifter. Denna regel har, för att säkerställa ett verkningsfullt skydd av den berörda personen eller det berörda företaget, till syfte att de sistnämnda ska kunna rätta till fel eller göra gällande uppgifter avseende deras personliga situation som ger stöd för att beslutet ska fattas eller att det inte ska fattas, eller för att det ska ges ett visst innehåll.

50 Iakttagande av rätten till försvar innebär under dessa förhållanden att den som åtnjuter denna rätt ska anses ha getts tillfälle att på ett meningsfullt sätt framföra sina synpunkter när administrationen, med all den omsorg som krävs, beaktar det yttrande som avgetts av den berörda personen eller det berörda företaget.

51 Det ankommer på den nationella domstolen ensam att, med beaktande av den tid som förflutit mellan den tidpunkt då den berörda myndigheten mottog yttrandena och det datum då den fattade sitt beslut, kontrollera huruvida det är möjligt att anse att den i vederbörlig ordning beaktat de yttranden som lämnats in till den.

52 Den hänskjutande domstolens fråga ska följaktligen besvaras på följande sätt. Med avseende på uppbörd av en tullskuld i syfte att verkställa betalning i efterhand av en importtull är en tidsfrist på mellan åtta och femton dagar, som en importör som misstänks ha begått en tullöverträdelse beviljats för att yttra sig, i princip förenlig med gemenskapsrättens krav.

53 Det ankommer på den nationella domstol som ska avgöra tvisten att, mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i målet, pröva huruvida den tidsfrist som importören faktiskt beviljats innebär att vederbörande getts tillfälle att på ett meningsfullt sätt yttra sig till tullmyndigheten.

54 Den nationella domstolen är dessutom skyldig att kontrollera huruvida det, med beaktande av den tid som har förflutit mellan den tidpunkt då den berörda myndigheten tog emot importörens yttrande och det datum då myndigheten fattade sitt beslut, är möjligt att anse att myndigheten i vederbörlig ordning beaktat de yttranden som getts in till den.

Rättegångskostnader

55 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (andra avdelningen) följande:

1) Med avseende på uppbörd av en tullskuld i syfte att verkställa betalning i efterhand av en importtull är en tidsfrist på mellan åtta och femton dagar, som en importör som misstänks ha begått en tullöverträdelse beviljats för att yttra sig, i princip förenlig med gemenskapsrättens krav.

2) **Det ankommer på den nationella domstol som ska avgöra tvisten att, mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i målet, pröva huruvida den tidsfrist som importören faktiskt beviljats innebär att vederbörande getts tillfälle att på ett meningsfullt sätt yttra sig till tullmyndigheten.**

3) **Den nationella domstolen är dessutom skyldig att kontrollera huruvida det, med beaktande av den tid som har förflutit mellan den tidpunkt då den berörda myndigheten tog emot importörens yttrande och det datum då myndigheten fattade sitt beslut, är möjligt att anse att myndigheten i vederbörlig ordning beaktat de yttranden som getts in till den.**

Underskrifter